

ANNO DMI MELLESIMO QUINGENTESIMO DECIMO NONO MENSII MARCII XV SPLINTERUS DE NIEWEN ROI VIR NOB. EGREGIUSQ HUIC OPERI PREMUM SUPPOSUIT LAPIDEM.

Dit is de latijnse tekst die op een steen in het middenschip van de Dorpskerk in Maarssen staat gegraveerd. De steen is verplaatst naar een mooiere en meer zichtbare plaats in het koor en is de reden voor een feestje: de Dorpskerk bestaat 500 jaar!

De nederlandse vertaling is: In het jaar onzes heren 1519 in de maand maart de 15^e heeft Splinter van Nyenrode, een bekend vooraanstaand man de eerste steen voor dit bouwwerk gelegd.

De geschiedenis van de St. Pancratiuskerk, dat is de officiële naam, gaat veel verder terug. De eerste vermelding van bezittingen in Marsua (dat moeras zou betekenen) door de Domkerk is op een goederenlijst in de 9^e eeuw. Of dat een kerk was weten we niet. Rooms-katholiek geschiedschrijvers maken melding van een kerk in Maarssen in 960. Uit een vermelding in de archieven van de Domkerk in 1196 staat dat de kerk in Marsua zal worden herbouwd. We mogen dus aannemen dat er voor die tijd ook een kerk heeft gestaan. Als we weten dat op 26 mei in 1173, er was nog geen dijk langs de Vecht, de grootste watersnood allertijden in deze streek is geweest. Zou dat mogelijk de reden kunnen zijn. Bij de restauratie in 1973 zijn er wel een aantal zwerfkeien gevonden die mogelijk van de oude fundering zouden kunnen zijn.

Bij deze restauratie zijn, op een diepte van ruim 2 meter ook sporen van begraving ontdekt. De kerk is nu bebouwd op een terp van 1,50 meter hoog en heeft, ondanks de verbouwingen en reparaties het laatgotisch karakter behouden. Van de Romaanse tufstenen kerk (einde 12^e eeuw) is de toren nog over. Het is een beetje raar want bij zo'n imposante kerk zou je een veel hogere toren verwachten. Misschien durfde men het niet aan om de toren te vervangen; zouden de nieuwe, zwaardere fundamenteën niet wegzakken in de rivierklei? De muren van de toren zijn niet overal even dik, daar is wel onderzoek naar gedaan, maar we weten nog niet waarom dit is.

De plaats van de toren lijkt niet helemaal toevallig. Kijken we naar de Leidse rijn en de plaatsen waar de Romeinen hun castellums en uitzichtstorens hadden gemaakt, dan zou de verhoging in het landschap langs de rivier een goede plaats zijn om de grens van het Romeinse rijk, die bij Zuilen ophield, te beschermen. De rivier stroomde in een openverbinding naar de Zuiderzee en als er dreiging uit het noorden kwam, was het zaak om daar zo snel mogelijk van op de hoogte te zijn. Beklimmen we de toren en kijken we over de Vecht dan heb je een goed uitzicht over wat er vaart. De bomen zijn nu wat hoog, maar een aantal jaren geleden was de toren van Nyenrode nog net te zien.

Gaan iets verder in de tijd dan zien we in 695 Bonifatius en Willibrord in deze streek rond trekken. Ze verkondigen het evangelie in de Lagelanden en zullen zeker ook Maarssen hebben aangedaan. Van Bonifatius is bekend dat hij in de vechtstreek heeft gepredikt. Maarssen heeft dan buiten het Romeinse rijk gelegen en hoort dus eigenlijk bij Friesland. In die tijd woonde er, op het landgoed Swesen een edelman, dhr. Wursing. Hij had meerdere eigendommen in de vechtstreek, maar ook in Friesland. We mogen bedenken dat de laatste vaartocht van Bonifatius (en zijn medewerkers) via deze route heeft plaats gevonden.

Twee kleinzonen van dhr. Wursing, Hildegrim en Luidger, groeien op in een vroeg christelijk milieu en gaan naar de kloosterschool in Utrecht en later naar York. Luidger (geb. 742) wordt missionaris in Friesland, Groningen en Drenthe en wordt abt van een klooster bij Essen. Hij is de eerste evangelie prediker van nederlandse bodem. Zijn broer Hildegrim wordt bisschop in Chalon sur Marne en later ook abt in het klooster van Essen.

Naast Splinter van Nijenrode, Hildegim en Liudger Wursing hebben meer mensen hun steentje bijgedragen aan de kerk. In 1720 bouwt Jan Elias , dat Huydecoper, gefortuneerde burgemeester uit Amsterdam zijn grafkelder met wapenbordenkamer aan de kerk. Nadat hij in 1700 voor zichzelf en zijn familie een royale herenbank heeft laten maken. De familie Huydecoper woonde op Ganzenhoef en bouwden Goudenstein. De kerk stond vlak naast het "Huis ter Meer" van de familie van Lockhorst. Zoveel onnederlandse pracht en praal, daar kon de fam. Lockhorst niet bij achterblijven. In 1726 maakt Jasper van Eeten, naar vermoedelijk ontwerp van Daniel Marot, een preekstoel met luifel voor het bedrag van 930 gulden (veel geld in die tijd) en een herenbank met prachtig houtsnijwerk. Voor deze bank ontvangt hij in 1730 , 465 gulden. De bank wordt pas in 1735 in de het archief genoemd als er huur wordt gevraagd door het kerkbestuur.

In 1790, doet de douariere de Witt een belangrijke bijdrage. Ze betaalt de kosten voor het orgel dat Abraham Meere voor de kerk ontwerpt en maakt. Dit orgel is waarschijnlijk het laatste, nog in gebruik zijnde instrument van zijn hand. Dit orgel heeft een hoge historische waarde. Op de Open monumentendagen wordt het door diverse organisten bespeeld en natuurlijk bent u elke zondag van harte welkom om te komen luisteren.

De fam. Doude van Troostwijk laat in 1860 een grafkelder bouwen, rechts naast de fam. Huydecoper en in 1880 bouwt de fam. Aan de linker kant ook een bescheiden grafkelder.

Zij zijn niet de enigen die hun sporen in deze streek hebben achtergelaten. De kerk is altijd een plaatst geweest waar mensen elkaar ontmoetten. Denk aan troost, bemoediging na de dood van een dierbare. Het sluiten van een huwelijk en het dopen van kinderen. In de vroege en late middeleeuwen had de kerk ook de functie van het uitwisselen van nieuws, scholing en het plein was natuurlijk ideaal voor de wekelijkse markt voor de inwoners van de vechtstreek.

Van 1611 tot 1833 worden er mensen begraven in de kerk. Zij laten verscheidene grafzerken na met opschiften en familiewapens. In totaal zijn er 23 geheel of gedeeltelijk ontcijferd en gedateerd. Na 1811 mag dat eigenlijk niet meer, maar als de begraafplaats in 1829 een muur heeft gekregen wordt het een algemene begraafplaats. Er zijn verschillende mensen begraven, waaronder verzetsstrijder en oud predikanten. Ieder met hun eigen verhaal. Onlangs is het beheer van de begraafplaats weer aan de kerk toevertrouwd.

De kerk heeft een historische waarde, niet alleen voor historici maar ook voor de families die hier al generaties lang wonen en werken. Het is geen particulier bezit en ierdere generatie voegt wel iets toe of houdt het zo goed mogelijk in stand. Nu het aantal kerkleden afneemt wordt het steeds moeilijker om de hoge kosten op te brengen, maar het is nog steeds de moeite waard.

In de week van 8 tot en met 14 september vieren we met elkaar dat de dorpskerk al 500 jaar, voor iedereen, het centrum van ontmoeten en vieren is in onze Vechtstreek. Er zijn verschillende activiteiten en u wordt van harte uitgenodigd om deel te nemen. Kijk voor het prograama op: www.dorpskerkmaarsssen.nl of www.historischekringmaarsssen.nl